

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 2/2025-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2Gn11/24/1000-8 z 9. augusta 2024 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
- Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia bez zastúpenia advokátom sa rukou písanou ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 23. augusta 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 24 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 3, čl. 8, čl. 9 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/2Gn11/24/1000-8 z 9. augusta 2024. Navrhujú napadnuté upovedomenie zrušiť, vec vrátiť generálnej prokuratúre na ďalšie konanie a zároveň jej zakázať pokračovať v porušovaní ich základných práv. Požadujú tiež priznať im primerané finančné zadost'učinenie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že vyšetrovateľ Úradu inšpekčnej služby, útvaru inšpekcie, odboru inšpekčnej služby Stred, oddelenia vyšetrovania, Banská Bystrica (ďalej len „vyšetrovateľ inšpekčnej služby“), uznesením ČVS: UIS-57/1-OISS-2024 z 20. marca

2024 odmietol podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku vec (trestné oznámenie sťažovateľov podané 27. decembra 2023) spočívajúcu v podozrení zo spáchania prečinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) Trestného zákona príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „ZVJS“) [REDAKOVANÉ], riaditeľom Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Ilava (ďalej len „ústav na výkon trestu“), [REDAKOVANÉ], pedagógom oddelenia výkonu trestu v ústave na výkon trestu, [REDAKOVANÉ], vedúcim organizačno-právneho oddelenia ústavu na výkon trestu a [REDAKOVANÉ], vedúcim oddelenia výkonu trestu v ústave na výkon trestu tým, že v presne nezistenom období mali sťažovateľom brániť pod hrozbou trestu ich sociálnemu kontaktu, neumožňovali im bezkontaktné návštevy a sprchovať sa podľa potreby, vetrať celu, mali im brániť v prístupe k informáciám, nedovolili im zaoberať si televízne programy, filmy a hudbu na vybraných nosičoch, ako aj herné konzoly, neumožnili im pripravovať si jedlá a zakúpiť varič na celu, mali ich ponižovať a voči iným odsúdeným ich diskriminovať, za vykonanú prácu nadčas, cez víkendy a sviatky im nemali vyplatiť príplatky a hoci sťažovatelia museli platiť za elektrické spotrebiče, mali im v noci vypínať elektrickú energiu, nemali im umožniť prístup k súdu, pretože im neumožnili písať podania na počítači a vyhotoviť si z nich kópie, zároveň mali disciplinárne potrestať [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] za ich sťažnosti, [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] mali bezdôvodne spútať po každom opustení cely, čím mali porušiť dohovor, ústavné práva sťažovateľov a zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu“), prípadne ďalšie právne predpisy.

3. Proti uvedenému uzneseniu vyšetrovateľa inšpekčnej služby sťažovatelia podali sťažnosť (zo 4. apríla 2024), ktorú Krajská prokuratúra v Trenčíne (ďalej len „krajská prokuratúra“) uznesením č. k. 3Kn 18/24/3300-12 z 21. mája 2024 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla ako nedôvodnú.

4. Podaním z 3. júna 2024 adresovaným generálnej prokuratúre označeným ako „*Sťažnosť na postup prokurátora Krajskej prokuratúry Trenčín JUDr. Jaromíra Prokeša, PhD., 3 Kn 18/24/3300-12 zo dňa 21. 05. 2024*“ sťažovatelia požiadali o preskúmanie rozhodnutia krajskej prokuratúry z 21. mája 2024. Generálna prokuratúra podanie sťažovateľov vyhodnotila ako žiadosť podľa čl. 1 príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. 11/2019 o postupe prokurátorov pri vybavovaní žiadosti o preskúmanie zákonnosti v predsúdnom trestnom konaní (ďalej len „príkaz č. 11/2019“) a po preskúmaní veci konštatovala, že žiadosť sťažovateľov neobsahovala žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by odôvodňovali potrebu prijatia akýchkoľvek opatrení zo strany nadriadeného prokurátora. O výsledku jej prieskumu informovala sťažovateľov napadnutým upovedomením č. k. IV/2Gn11/24/1000-8 z 9. augusta 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Proti upovedomeniu generálnej prokuratúry sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť, v ktorej relatívne podrobne opísali dôvody, pre ktoré podali na menovaných príslušníkov ZVJS trestné oznámenie. V ich postupoch nachádzali porušovanie svojich základných práv zaručených im ústavou a medzinárodnými dohovormi.

6. Predovšetkým sťažovatelia namietajú, že vyšetrovateľ inšpekčnej služby „*odignoroval*“ ich základné práva a slobody, keď sa vo svojom rozhodnutí z 20. marca 2024 „*venoval irelevantným veciam, aby mohol trestné oznámenie zamietnuť*“. Podľa ich názoru skutkový stav v danej veci nebol dostatočne zistený. Vyšetrovateľ inšpekčnej služby žiadne dôkazy z úradnej povinnosti nevykonával, pritom vedel, že sťažovatelia boli „*totálne izolovaní*“ bez možnosti dôkazy zaobstarať. Nimi v trestnom oznámení uvádzané okolnosti pritom bolo možné overiť dostupnými dôkaznými prostriedkami, ktoré sťažovatelia v ústavnej sťažnosti konkretizovali (kamerové záznamy, obhliadka priestorov výkonu trestu odňatia slobody, dokumenty, listiny, osobné karty odsúdených, výsluchy odsúdených a pod.).

7. Krajská prokuratúra, ktorej postup sťažovatelia považovali za protiprávny, ich sťažnosť podanú proti rozhodnutiu vyšetrovateľa inšpekčnej služby zamietla bez toho, aby sa zmienila o základných právach a slobodách sťažovateľov.

8. Rovnako generálna prokuratúra v napadnutom upovedomení neuviedla nič o „*porušení či neporušení základných ľudských práv a slobôd zo strany vedenia*“ ústavu na výkon trestu. Tým dala „*na vedomie, že základné práva a slobody pre nich neplatia*“.

9. Sťažovatelia sú presvedčení, že jasne a rozsiahlo opísali, ako neľudsky a ponižujúco sa s nimi v ústave zaobchádza, a tieto ich tvrdenia mali byť preukázané dôkladným vyšetrovaním, ku ktorému ale nedošlo.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 24 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 3, čl. 8, čl. 9 a čl. 13 dohovoru upovedomením generálnej prokuratúry č. k. IV/2Gn11/24/1000-8 z 9. augusta 2024, ku ktorému malo dôjsť nedostatočne zisteným skutkovým stavom vo veci trestného oznámenia podaného sťažovateľmi v dôsledku nedostatočne vykonaného vyšetrovania tejto veci, a tým aj nedostatočným odôvodnením napadnutého upovedomenia.

11. V prvom rade ústavný súd skúmal, či návrh sťažovateľov spĺňa všetky náležitosti vyžadované zákonom č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zistil, že sťažovatelia nie sú zastúpení advokátom (§ 34 ods. 1 a § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd uplatnením materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu (k tomu pozri aj II. ÚS 51/2017, II. ÚS 782/2014), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, pristúpil k jej predbežnému posúdeniu napriek uvedenému nedostatku. Vyhodnotil totiž ústavnú sťažnosť ako obsahovo natoľko zrozumiteľnú, že umožňuje v tejto veci realizovať jej predbežné prerokovanie (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, I. ÚS 71/2021).

12. Ústavný súd pristúpil k posúdeniu ústavnej sťažnosti ako celku bez toho, aby sa bližšie, podrobnejšie a separátne zaoberal aplikovateľnosťou všetkých sťažovateľmi označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru na danú vec a ústavnú sťažnosť preskúmal najmä z hľadiska dodržania ústavnoprávných princípov spravodlivého procesu ako takého

generálnou prokuratúrou. Dôvod na takýto postup ústavný súd nachádza najmä v skutočnosti, že sťažovatelia porušenie nimi špecifikovaných práv v podstate nachádzajú v neposkytnutí ochrany týmto právam generálnou prokuratúrou skrz jej postup nespĺňajúci požiadavky garantované základným právom na inú právnu ochranu (upraveným v čl. 46 ods. 1 ústavy) a to napriek tomu, že jeho porušenie v ústavnej sťažnosti priamo nenamietali.

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k názoru, že ak generálna prokuratúra postupovala a „rozhodla“ v súlade s požiadavkami plynúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy, potom vzhľadom na argumentačnú spätosť a prepojenosť nebude prichádzať do úvahy vyslovenie porušenia sťažovateľmi reálne označených práv.

14. V úvode ústavný súd pripomína, že podanie trestného oznámenia ako formy inej ako súdnej ochrany nezaväzuje orgány činné v trestnom konaní začať na jeho základe trestné konanie. Subjektívne právo oznamovateľa na začatie trestného stíhania negarantuje ani ústava (II. ÚS 88/99, II. ÚS 42/00, III. ÚS 176/07) či dohovor (napr. Perez proti Francúzsku z 12. 2. 2004). Oznamovateľ trestnej činnosti má právo na to, aby sa kompetentný orgán (prokurátor, policajt) jeho oznámením zaoberal, nie však na to, aby výsledok konania zodpovedal jeho predstave. Rovnako nepatrí medzi základné práva a slobody ani povinnosť orgánu štátu kvalifikovať konanie, v ktorom sťažovateľ vidí porušenie svojich práv, ako trestný čin. Oznamovateľ trestného činu má zákonné právo domáhať sa len toho, aby sa jeho oznámením či sťažnosťou kompetentný orgán zaoberal. Oznamovateľ má právo byť oboznámený s opatreniami prijatými na základe jeho oznámenia a má tiež právo žiadať prokurátora o preskúmanie postupu vyšetrovateľa po podaní oznámenia. Procesným oprávneniam oznamovateľa (poškodenej osoby) však nezodpovedá povinnosť orgánov činných v trestnom konaní začať trestné konanie na základe jeho oznámenia (III. ÚS 372/2017, III. ÚS 237/2021).

15. Úlohou ústavného súdu primárne nie je preskúmať a posudzovať právne názory orgánov verejnej moci a ani preskúmať, či v konaní pred týmito orgánmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu tieto orgány vyvodili. Úloha ústavného súdu sa sústreďuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou. Skutkové a právne závery orgánov verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie ústavných práv (III. ÚS 38/05). O porušení základných práv by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by orgány činné v trestnom konaní nevenovali trestnému oznámeniu sťažovateľov pozornosť, ktorú vyžaduje zákon.

16. Pre posúdenie danej veci ústavným súdom bolo limitujúce, že sťažovatelia ústavnou sťažnosťou napadli iba upovedomenie generálnej prokuratúry, prípadne jej postup. Svedčí o tom jednak úvod ústavnej sťažnosti, v ktorej jednoznačne prezentovali, že ide o sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcej proti generálnej prokuratúre, a jednak v návrhu na požadované rozhodnutie ústavného súdu (t. j. v petite) ani len náznakom nežiadali vysloviť porušenie základných práv rozhodnutiami alebo postupmi vyšetrovateľa inšpekčnej služby či krajskej prokuratúry a rovnako sa nedomáhali zrušenia ich rozhodnutí.

17. Je potrebné pripomenúť, že upovedomenie patrí k procesným úkonom orgánov činných v trestnom konaní, resp. súdu. Spravidla je reakciou na žiadosť, návrh, podnet alebo iné podanie subjektu trestného konania odlišného od orgánu činného v trestnom konaní. Zo sémantického

hľadiska sa upovedomením orgánu činného v trestnom konaní rozumie poskytnutie vyrozumienia o procesnom úkone (vykonanom alebo plánovanom) alebo na základe žiadosti subjektu trestného konania o tom, či je v jeho právomoci vyhovieť podaniu podávateľa a v pozitívnom prípade oznámiť mu rozsah prijatých opatrení. Ak argumenty podávateľa nemožno akceptovať, v upovedomení sa uvedú dôvody, ktoré bránia prijať ním požadované opatrenia. Pokiaľ ide o náležitosti upovedomenia, Trestný poriadok ich nepredpisuje. Samotný obsah a rozsah upovedomenia je tak ponechaný na úvahe jeho spracovateľa. Napriek tomu musí mať upovedomenie orgánov činných v trestnom konaní takú kvalitu, ktorá zodpovedá povahe procesného úkonu, ktorého sa dotýka, obsahu podania podávateľa a osobitostiam trestného konania, najmä jeho štádiu, v ktorom sa poskytuje. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené uvádza, že na inštitút upovedomenia nemožno klásť rovnaké požiadavky, aké sú v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu [resp. judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] kladené na odôvodnenia právoplatných súdnych rozhodnutí (m. m. IV. ÚS 534/2012, III. ÚS 384/2015).

18. Práve okolnosť, že napadnutým je len upovedomenie generálnej prokuratúry, zároveň determinuje rozsah jeho možného ústavnoprávneho prieskumu z hľadiska požadovanej ochrany práv sťažovateľov, keďže predmetné upovedomenie bolo vydané v režime príkazu č. 11/2019. Takéto žiadosti osôb podávané podľa označeného príkazu generálneho prokurátora pritom nemožno považovať za riadny ani mimoriadny opravný prostriedok v zmysle príslušného procesnoprávneho predpisu, ktorým sa riadi trestné konanie. Sú to práve rozhodnutia o opravných prostriedkoch trestného konania (podľa Trestného poriadku), proti ktorým prioritne náleží uplatňovanie ochrany podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (pozri napr. I. ÚS 28/2024). Túto možnosť, t. j. ústavnoprávne relevantným spôsobom napadnúť ústavnou sťažnosťou uznesenie krajskej prokuratúry ako rozhodnutie o riadnom opravnom prostriedku v zmysle Trestného poriadku, však sťažovatelia, ako už bolo prezentované, riadne nevyužili.

19. Za týchto okolností je oprávnenie ústavného súdu vo vzťahu k napadnutému upovedomeniu generálnej prokuratúry ohraničené na skúmanie, či sa generálna prokuratúra žiadosťou sťažovateľov adekvátne zaoberala a informovala ich o výsledku jej vybavenia.

20. Po preskúmaní veci generálna prokuratúra v napadnutom upovedomení konštatovala zákonnosť tak rozhodnutia vyšetrovateľa inšpekčnej služby, ako aj nadväzujúceho uznesenia krajskej prokuratúry. Zhrnula, že z vecného hľadiska ťažisko posudzovanej veci spočívalo vo vyšetrovaní podozrenia zo spáchania trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona v niektorej z jeho alternatív príslušníkmi ZVJS. Vysvetlila, že vykonávanie právomoci spôsobom odporujúcim zákonu predstavuje spôsob výkonu právomoci, keď sa verejný činiteľ snaží obchádzať zákon alebo iný právny predpis vydaný na základe zákona. Ide tak o jeho aktívny prejav, keď si je vedomý toho, že spôsob výkonu jeho právomoci nie je v súlade so zákonom či iným právnym predpisom vydaným na základe zákona. K druhej alternatíve generálna prokuratúra ozrejmila, že o prekročenie právomoci ide vtedy, ak sa verejný činiteľ rozhoduje alebo vykonáva činnosť, ktorá patrí do právomoci iného verejného činiteľa. Napokon k tretej alternatíve, ktorou je nesplnenie povinnosti vyplývajúcej z právomoci, uviedla, že táto spočíva v úmyselnom opomenutí splnenia povinností, ktoré sú verejnému činiteľovi uložené na základe zákona alebo ktoré vyplývajú z pracovnej náplne verejného činiteľa.

21. Z uvedenej interpretácie bolo zrejmé, že v prípade konania príslušníkov ZVJS nemohlo ísť ani o prekročenie ich právomoci, ani o nesplnenie ich povinnosti nekonaním (nečinnosťou), preto sa generálna prokuratúra zamerala na posúdenie, či spôsob, akým v jednotlivých prípadoch príslušníci postupovali, bolo možné označiť za obchádzanie zákona, a to za také, ktoré bolo realizované s úmyslom sťažovateľom uškodiť, pretože z dikcie skutkovej podstaty trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 Trestného zákona tiež vyplýva, že na jej naplnenie je nevyhnutné, aby tak príslušník súčasne konal v úmysle (pohnútke) spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech.

22. Generálna prokuratúra následne rezumovala, že všetky jednotlivé údajné nepravosti skutkovo podrobne popísané v trestnom oznámení boli už skôr predmetom preskúmania v zodpovedajúcich konaniach vedených oprávnenými orgánmi v režime zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ZVJS“). Išlo o sťažnostné konania vedené pod č. ÚVTOSaÚVV-02278/13-IL-2023-7, č. ÚVTOSaÚVV-02288/13-IL-2023-10, č. ÚVTOSaÚVV-02282/13-IL-2023-7 a disciplinárne konania vedené pod č. 39947-9-DT, č. 522347-3-DT a č. 1799444-2-DT, z ktorých kópie administratívnych spisov boli súčasťou spisu preskúmvanej trestnej veci a ktoré tak tvorili relevantný dôkazný podkladový materiál aj pre záver vyšetrovateľa inšpekčnej služby.

23. Oproti skutočnostiam preskúmvaným v administratívnych konaniach podľa generálnej prokuratúry pribudlo v trestnom oznámení v iba vyjadrenie presvedčenia sťažovateľov, že popísaný spôsob zaobchádzania, ako aj iniciovanie a vedenie disciplinárnych konaní boli dôsledkom prejavu ich nespokojnosti s príslušníkmi ZVJS, toho, že sa o nich nelichotivo vyjadrili v podaní adresovanom ministerke spravodlivosti Slovenskej republiky.

24. Práve túto skutočnosť generálna prokuratúra považovala za rozhodujúcu na ustálenie, či bolo možné posúdiť podanie sťažovateľov z obsahového hľadiska ako trestné oznámenie, pretože jednotlivé popisované akty príslušníkov (úprava režimu výkonu trestu, rozhodovanie o forme uskutočnenia návštev, disciplinárne stíhanie) predstavovali bežnú náplň ich služobných povinností a práve preto boli predchádzajúce vyjadrenia výhrad k nim predmetom konaní v režime zákona o ZVJS. Podľa generálnej prokuratúry bez toho, aby bol výkon ich oprávnení „kontaminovaný maligným“ úmyslom spôsobiť sťažovateľom škodu (ujmu v najširšom zmysle), nebolo v rámci už uvedených kritérií možné ani hypoteticky uvažovať o existencii subjektívnej stránky, ktorú zákon povinne vyžaduje, a teda ani o naplnení znakov skutkovej podstaty trestného činu podľa § 326 Trestného zákona.

25. Generálna prokuratúra vyhodnotila, že sťažovatelia trestnom oznámení neuviedli nič konkrétne (žiadnu konkrétnu skutkovú okolnosť), z ktorej by malo vyplývať, že príslušníci ZVJS sa im majú takýmto spôsobom mstiť. Uviedli len, že to tak je, ale nie, prečo to tak podľa nich je. Neuviedli teda nič konkrétne, žiadnu udalosť, výrok, akýkoľvek vonkajší prejav či už príslušníkov ZVJS alebo inej osoby, z ktorých by takýto záver, a to aspoň na úrovni podozrenia, bolo možné vyvodiť. Ani následne vykonané úkony neuviedli k žiadnym zisteniam, ktoré by čo len v náznakoch takýto záver naznačovali. Konštatovanie o úmysle poškodiť ich nebolo ničím potvrdené a ostalo v rovine úsudku sťažovateľov vychádzajúceho z ich presvedčenia, ale bez logických nadväzností na objektívne zistenia.

26. Odmietnutie podozrenia zo spáchania trestného činu tak generálna prokuratúra považovala za vecne správne. Krajská prokuratúra v rozhodnutí zároveň vyhodnotila aj vecnú odôvodnenosť uplatnených režimových opatrení, neuspokojila sa teda iba s konštatovaním, že konanie príslušníkov nemôže napĺňať znaky trestného činu, ale sústredila pozornosť aj tým smerom, či prijaté režimové opatrenia zodpovedali ich zákonnému limitu.

27. Generálna prokuratúra tak nesúhlasila s hodnotením ktoréhokoľvek z napadnutých rozhodnutí (či už vyšetrovateľa inšpekčnej služby, alebo krajskej prokuratúry) ako neúplného či nedostatočne odôvodneného. Obe rozhodnutia spĺňali podľa nej z obsahovej aj formálnej stránky štandardy kladené na ne Trestným poriadkom.

28. Podľa názoru ústavného súdu z uvedenej rekapitulácie napadnutého upovedomenia jednoznačne vyplýva, že generálna prokuratúra sa v rámci svojej právomoci žiadosťou sťažovateľov v primeranom rozsahu zaoberala, túto vyhodnotila a o výsledku jej preskúmania sťažovateľov upovedomila. Jej závery pritom nemožno považovať za arbitrárne či neodôvodnené, alebo vnútorne rozporné. Práve naopak, sú čitateľné, zrozumiteľné, podložené skutkovými zisteniami a príslušnou právnou úpravou. Takýmto postupom generálna prokuratúra dala zadosť ochrane všetkým právam sťažovateľov, ktoré im v tomto type konania vzhľadom na jeho povahu prináležali.

29. Za tejto situácie ústavný súd, zvlášť pri absencii ústavne relevantného napadnutia podstatných rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní (ktorými bolo rozhodnuté o trestnom oznámení sťažovateľov), nemohol konštatovať neprípustný zásah generálnej prokuratúry do garancií, ktoré sťažovateľom priznáva ústava a dohovor.

30. Pokiaľ sťažovatelia namietali zásah do ich práva zaručeného v čl. 16 ods. 2 ústavy a v čl. 3 dohovoru, ústavný súd uvádza, že úlohou týchto ustanovení je ochrana jednotlivca pred zásahmi do jeho fyzickej a mentálnej integrity. Ide o absolútny zákaz, ktorý má byť vždy dodržiavaný a prednostne uplatňovaný, čím sa otvára široký priestor na aplikáciu (III. ÚS 110/2011). Ústavný súd zdôrazňuje, že namietané „zlé zaobchádzanie“ musí dosahovať určitú minimálnu úroveň závažnosti, ak má spadať do vecného rozsahu práv podľa uvedeného článku ústavy a dohovoru. Vyhodnotenie tohto minima je relatívne: závisí od všetkých okolností prípadu, ako sú napríklad povaha a kontext zaobchádzania, jeho trvanie, jeho fyzické a psychické následky a v niektorých prípadoch pohlavie, vek, zdravotný stav obete (pozri Price proti Spojenému kráľovstvu, č. 33394/96, § 24, ECHR 2001-VII). Tvrdenia o zlom zaobchádzaní musia byť podložené primeranými dôkazmi. Na účely preukázania skutkového stavu ESLP používa kritérium dôkazu „nad všetku rozumnú pochybnosť“ („*au-dela de tout doute raisonnable/beyond any reasonable doubt*“). Taký dôkaz môže vyplývať aj zo súboru indícií alebo nevyvrátených, dostatočne závažných, presných a rovnakým smerom ukazujúcich domnienok (rozsudky ESLP vo veci Selmouni proti Francúzsku z 28. 7. 1999, bod 88 a Aydin proti Turecku z 25. 9. 1997, bod 73).

31. Vo všeobecnosti je čl. 3 dohovoru (a rovnako čl. 16 ods. 2 ústavy) chápaný tak, že ukladá primárne negatívnu povinnosť zmluvným štátom, aby sa zdržali konania spôsobujúceho vážnu ujmu osobám nachádzajúcim sa v jeho právomoci (rozsudok Hristozov a ostatní proti Bulharsku z 13. 11. 2012, bod 111). Ak osoba tvrdí, že bola podrobená mučeniu alebo zlému zaobchádzaniu a obráti sa na orgány činné v trestnom konaní, tie majú v určitých situáciách povinnosť uskutočniť účinné vyšetrovanie. Ide však o povinnosť prostriedkov, nie výsledku. Jej obsahom je zaistiť, že príslušné štátne orgány budú konať kompetentne, efektívne a vynaložia všetku rozumnú potrebnú

snahu, aby vec riadne vyšetrili, objasnili a aby ich konanie bolo vo všeobecnej rovine spôsobilé vyústiť do potrestania zodpovedných osôb. Orgány musia vždy vynaložiť vážne úsilie, aby zistili, čo sa stalo, a nemajú vychádzať z unáhlených či nepodložených záverov pri ukončení vyšetrovania. Z judikatúry ESLP vyplývajú nasledujúce požiadavky na vyšetrovanie: i) nezávislosť a nestrannosť, ii) dôkladnosť a dostatočnosť, iii) rýchlosť, iv) verejná kontrola a účasť obete (rozsudok X a ďalší proti Bulharsku z 2. 2. 2021, bod 189, rozsudok Al Nashiri proti Rumunsku z 31. 5. 2018, bod 641).

32. Sťažovateľmi uvedené námietky v podstate smerujú len k nedodržaniu druhej uvedenej požiadavky, konkrétne zložke dostatočnosti dokazovania. Odpovede generálnej prokuratúry v napadnutom upovedomení (tak ako to už bolo prezentované) však podľa ústavného súdu nesvedčia o tom, že by vyšetrovanie zo strany vyšetrovateľa inšpekčnej služby, resp. krajskej prokuratúry vykazovalo nedostatky nezlučiteľné s obsahom označeného práva. Preto námietke porušenia práv sťažovateľov podľa čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 postupom a upovedomením generálnej prokuratúry nebolo možné vyhovieť.

33. Navyše, vo vzťahu k namietanému neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu (čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru, ale aj čl. 19 ods. 1 ústavy) z judikatúry ESLP vyplýva, že takéto zásahy, ak existujú, musia dosiahnuť istú minimálnu mieru závažnosti, aby označené práva vstúpili „do hry“.

34. Pre teoretické východiská k právu na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním, resp. zásahmi do ľudskej dôstojnosti možno odkázať na bohatú judikatúru ESLP; k podmienkam ubytovania v ústavoch na výkon trestu pozri rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Muršić proti Chorvátsku z 20. 10. 2016, sťažnosť č. 7334/13; k posúdeniu „ponižujúceho“ aspektu zaobchádzania pozri aj rozsudok ESLP vo veci Orchowski proti Poľsku z 22. 10. 2009, sťažnosť č. 17885/04, bod 122).

35. Pokiaľ ide o minimálnu úroveň intenzity zásahu na to, aby ho bolo možné považovať za „ponižujúci“, je potrebné prihliadať na všetky relevantné okolnosti daného prípadu, medzi nimi na dĺžku trvania zaobchádzania, jeho fyzické a psychické dopady na dotknutú osobu, ako aj jej pohlavie, vek a zdravotný stav. Dôležité je tiež preveriť, či je účelom sporného zaobchádzania ponižovať dotknutú osobu a či, pokiaľ ide o jeho následok, došlo k nepriaznivému vplyvu na osobnosť dotknutého (rozsudok ESLP vo veci Nazarenko proti Ukrajine z 29. 4. 2003, sťažnosť č. 39483/98, bod 125).

36. Uplatniac uvedené východiská na aktuálne preskúmanú vec, ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľov tak, ako ich predostreli v trestnom oznámení orgánom činným v trestnom konaní, nezistil žiadnu možnosť zásahu do označených práv, keďže postupy a rozhodnutia príslušníkov ZVJS rozhodne nedosahujú kvalitu porovnateľnú s príkladmi, v ktorých ESLP konštatoval porušenie čl. 3 dohovoru. Inak povedané, tieto nedosahujú predpokladanú minimálnu mieru závažnosti. Napokon ani sťažovatelia v ústavnej sťažnosti neprezentovali žiadne také relevantné negatívne dopady nimi tvrdeného postupu príslušníkov ZVJS v ústave, resp. zaobchádzania s nimi, na ich fyzické či psychické zdravie (spôsobenie „veľkého fyzického a psychologického bremena“), ktoré by mohli signalizovať neprípustný zásah do ich práv na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním. Argumenty sťažovateľov uvádzané v ústavnej sťažnosti k namietanému porušeniu týchto práv rozhodne nemôžu v ich veci obstáť.

37. O zjavnú neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti ide, keď namietaným postupom príslušného orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie namietal, prípade z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (m. m. III. ÚS 565/2017, I. ÚS 584/2020).

38. S prihliadnutím na všetky dosiaľ uvedené skutočnosti a okolnosti danej veci ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, a to pre absenciu príčinnej súvislosti medzi označenými základnými právami podľa ústavy a právami podľa dohovoru a namietaným postupom a upovedomením generálnej prokuratúry.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

39. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi v konaní pred ústavným súdom ustanoviť právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd tak žiadosti sťažovateľov podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

40. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľov bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ich ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu